

Юбилей

50 ГОДИНИ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ ПО ИНЖЕНЕРНА ХИМИЯ В БЪЛГАРИЯ

От 23 до 25 септември 2003 г. бе честван 50-годишният юбилей на научните изследвания по инженерна химия в България. Изследванията в тази област заедно с образованието по нея започва през 1953 г. с курса „Основни процеси и апарати в химичната промишленост“, четен в тогавашния Химико-технологичен институт в София от младия преподавател Димитър Еленков.

Тържественото откриване на юбилея беше направено в Големия салон на БАН с доклада на чл.-кор. Д. Еленков за развитието на инженерната химия в България.

Ретроспективни изложения направиха ръководителите на основните центрове по инженерна химия в България:

- Ст.н.с I ст. дн В. Бешков – директор на Института по инженерна химия при БАН.

- Доцент д-р Ив. Пенчев – ръководител на катедра „Инженерна химия“ при Химико-технологичния и металургичен университет – София.

- Доцент д-р Христо Карагюзов – ръководител катедра „Химично инженерство“ при Университет „Проф. д-р Ас. Златаров“ – Бургас.

- Доцент д-р Ив. Янков – ръководител на катедра „Процеси и апарати“ при Университета по хранителни технологии – Пловдив.

Приветствия бяха поднесени от:

- Университет „Проф. д-р Ас. Златаров“ чрез зам.-ректора проф. Д. Каменски;

- Съюз на химиците в България чрез проф. Л. Петров;

- Български каталитичен клуб чрез проф. Л. Петров;

- Академик Г. Близнаков – бивш директор на ИОНХ–БАН, където са започнали първите изследвания в областта на инженерната химия в БАН.

Председателят на Българското дружество по инженерна химия (БДИХ), ст.н.с. I ст. дн В. Бешков обяви чл.-кор. Д. Еленков за почетен член на БДИХ и му връчи почетна грамота. Проф. Л. Петров поздрави г-н Еленков по този повод от името на Съюза на химиците в България.

Последва представяне на изложба на приложните постижения на ИИХ във фойето на БАН. След това беше проведена среща „Иновации за бизнеса“, организирана със съдействието на Американската агенция за международно развитие, MSI – България, Българската стопанска камара и Фондация ГИС Трансфер Център. На тази среща учените – автори на научно-приложни разработки в областта на инженерната химия, се запознаха с представители на фирми в България и обсъдиха възможностите за сътрудничество в бъдеще.

На 24 и 25 септември 2003 г. беше проведена Юбилейна научна сесия в Залата на Института по инженерна химия при БАН. Бяха изнесени девет пленарни доклада, четири научни доклада и деветнадесет кратки съобщения.

Честването на юбилея завърши на 25 септември 2003 г. с предложение за регулярно провеждане на подобни научни сесии на Българското дружество по инженерна химия на всеки две години.

Честването на юбилея стана с ценната подкрепа на „БАЛКАНФАРМА – Разград“ АД, за което им изказваме сърдечна благодарност.

*Инициативен комитет
Институт по инженерна химия при БАН*

ПРИВЕТСТВИЕ

Уважаеми колеги, дами и господа,

Като един от най-старите труженици за изграждането на съвременната химическа наука и образование у нас, взимам думата да поздравя участниците в това тържествено събрание и да споделя някои спомени и мисли, които в момента ме вълнуват. Аз напълно съм съгласен с казаното в уводното слово на проф. д-р инж. Христо Бояджиев, както и в докладите на чл.-кор. проф. д-р инж. Димитър Еленков и на директора на Института по инженерна химия в БАН проф. д-р инж. Венко Бешков. Впечатлиха ме и съобщенията на ръководителите на другите звена по инженерна химия.

Инженерната химия се разви у нас като сериозна наука и в БАН, и в редица ВУЗ-ове, където се подготвиха много кадри, които допринесоха съществено за напредъка на химичната практика. Тук аз още веднъж подчертавам ролята на блестящия химик и колега чл.-кор. проф. д-р инж. Димитър Еленков, който точно преди 50 години започна да чете първия съвременен курс по инженерна химия в България, започна организирането на учебна, а след това и на научна лаборатория в БАН, създаде научна проблематика, събра голям колектив от талантили негови ученици и постепенно семейството на инженер-химиците се разшири и достигна днешните си размери с постижения, с които може да се гордее всяка напреднала страна.

Уважаеми колеги, аз бих желал да се спра на някои подробности в изграждането на това дело, на което съм бил свидетел, тъй като считам, че днес е подходящо това да се спомене и да се запомни от по-младите.

Всяко ново дело се ражда с някои, понякога големи мъки. Преди по-малко от петдесет години някои колеги от химическата специалност на бившата Държавна политехника разбраха, че на подготвяните от тях инженер-химици ще е необходимо обучение по специален предмет, който тогава се наричаше „Процеси и апарати в химическата промишленост“. Фаворит за тях бе колегата Пасков, който бе привлечен да чете лекции по тая дисциплина. Въпреки очакванията той не можа да се справи успешно с тая задача и напусна. Тогава бе привлечен колегата Димитър Еленков, който по това време бе член на катедрата по физикохимия с ръководител проф. Стефан Христов, виден български физикохимик, после академик.

Колегата Димитър Еленков завърши химическата специалност на Физико-математическия факултет на Со-

фийския университет „Св. Климент Охридски“ с отличен успех. По едно решение на ръководството на Държавната политехника университетските химици можеха да придобият инженерска титла, ако вземат някои сравнителни изпити. Еленков се справи лесно с това препятствие. Поканата да чете лекции по специалността „Процеси и апарати в химическата промишленост“, струва ми се, му допадна; той видя смисъла на своя живот в изграждането на тази дисциплина у нас и се залови с присъщата му енергия и ентузиазъм с това дело и сполучи.

Друг съществен принос на колежата чл.-кор. Димитър Еленков е изграждането на научно звено по инженерна химия в БАН, което днес вече е реалност. Бе краят на петдесетте години на миналия XX век. Страната бе взела курс към бързо икономическо развитие и хората, отговорни за развитието на химията у нас, започнаха да мислят какво да се прави. Академиците Димитър Иванов и Георги Ранков, чл.-кор. Ростислав Каишев, доц. Богдан Куртев, по това време секретар на отделението за химически науки, и някои други решиха да се покани една авторитетна делегация от Чехословашката академия на науките, с която да се посъветваме. Пристигна авторитетна група начело с акад. Франтишек Шорм – зам.-председател на тяхната академия – химик-органик. В групата влизаха известни чешки химици: акад. Рудолф Брдишка – физикохимик, академик Вихтерле – специалист по полимерните материали, академик Етел – струва ми се, специалист по въглицата. Разведохме ги, поговорихме. Тогава в Академията химиците разполагаха с една лаборатория на ул. „Сердика“ № 4 и общо около трийсетина души персонал – щат на БАН. Събрахме се и искахме да чуем тяхното мнение. То бе много обезсърчаващо. В БАН работеха малки групи по различни теми. Гергина Ангелова изучаваше българските въглища, Метислав Курчатов се бореше с Кремиковската руда, Димитър Мирев се мъчеше да създава някакви технологии, Димитър Шопов анализираше Тюленовския нефт. Не си спомням дали органикът Богдан Куртев се числеше към щата на БАН. Същото се отнася за Асен Трифонов, който разполагаше с модерната по това време и единствена в България апаратура полярограф и бе компетентен да работи с нея. Мнението на чехите може да се резюмира: Вие нас никога не ще стигнете, много сте слаби, т.е. гледайте си чушките и доматите.

Чехите си заминаха. Пред българските химици се изправи съдбоносно предизвикателство. Ще я бъде ли или няма да я бъде химията в България? В много тесен кръг тогава се водеха оживени дискусии. Каишев привика неколцина от най-запалените и непримиримите с чешкото мнение. Това бяха доцентите Богдан Куртев – органик, Николай Йорданов – аналитик, Георги Близнаков – физикохимик-неорганик, и ст.н.с. Димитър Шопов – нефтохимик. В дома на Каишев на пл. „Баба Неделя“ започнаха оживени, дори остри, многочасови и многодневни дискусии. Какво да се прави? Дискутираха се две идеи. Едната, която се формулираше от мен, се състоеше в създаване на академични звена към катедрите на химически ВУЗ и Химическия факултет към СУ „Св. Климент Охридски“. Даже напи-

сах специална статия в официоза по това време в „Работническо дело“. Другата идея бе към Българската академия на науките да се създаде специално Химическо отделение в три института: по неорганична и аналитична химия, по органична химия и по физикохимия. Физикохимията по това време се състоеше от една малка лаборатория от трима-четирима души и се числеше към физическото отделение на БАН. Проектираше се аналитичната химия да се развие до самостоятелен институт. Да се развият до самостоятелни звена електрохимията, полимерната химия и др.

Когато с Николай Йорданов, тогава доцент, обсъждахме структурата на вече прекръстения Институт по обща и неорганична химия, изникна въпросът за мястото на инженерната химия в БАН. Аз, идващ от политехниката и запознат донякъде с проблема, настоях в ИОНХ, където бях лансиран за директор, да се създаде секция „Процеси и апарати“. Той се съгласи с мен. Него го готвехме за зам.-директор и ръководител на аналитичното направление. Тогава предложихме на инициативната група да се приеме такава секция в структурата на ИОНХ. Неочаквано Каишев се възпротиви. Той смяташе, че в Академията трябва да се развива само фундаментална наука, а чисто приложна дисциплина няма място в БАН. Дори смяташе, че инженерната химия не е наука, а някакво приложение на химията. Тогава помолих Еленков да ми даде съответни аргументи. Той донесе около десетина различни книги, учебника на Касаткин, на Левич и др., които занесох на Каишев да ги разгледа. След време той се съгласи. Когато инициативната група прие предложението ни, мисля, че вече пред инженерната химия в БАН се откриха всякакви перспективи. Димитър Еленков участваше на всяка крачка по пътя да се убедят колежите в необходимостта в БАН да се изгради звено, развиващо науката и практиката на инженерната химия.

Защо разказвам тези неща? Нека младите знаят, че всяко добро нещо следва след родилни мъки и всяка добра идея може да победи, ако солидно се аргументира. Нима не е ясно, че нещо много съществено в БАН щеше да липсва, ако Институтът по инженерна химия го нямаше. И още нещо, в научния семинар на ИОНХ, който бе по същество един комплексен форум, където всяка работа, която се обсъждаше, се гледаше през очите не само на инженер-химиците, но и на неорганици, физикохимици, каталици, аналитици и физици, каквито бяха поне 20% от научните сътрудници, всички се научихме да обсъждаме по същество резултатите на колежите си, да вникнем дълбоко в тях, да ги разберем, както се казва, до дъно, и да изкажем мнението си, да го обосновем и защитим. Такъв бе опитът на българската физикохимична школа, към похватите на която се мъчехме да се присъединим. В този семинар/научен съвет израснаха многобройни кадри в ИОНХ, в това число и първокласните учени като чл.-кор. Любомир Бояджиев, професорите Христо Бояджиев, Николай Колев и много други по-млади, които защитиха дисертации, хабилитираха се, създадоха свои научни области, направиха впечатляващи научни постижения и днес са стълбовете на инженерната химия в БАН. Голям брой висококвалифицирани кадри бяха съз-

дадени във ВХТИ и всички те главно под влиянието на проф. Еленков.

Аз се радвам, че днес всички вие изразихте своята почит и уважение към първопроходеца на инженерната химия в България чл.-кор. проф. инж. Димитър Еленков. И все пак не забравяйте майката – ИОНХ – и онова време, когато в БАН се роди инженерната химия, когато тя растеше, развиваше се и съзряваше, достигайки днешните си висоти. Колегата Димитър Еленков извърши подвиг, защото той първи организира и разви нещо, което го нямаше у нас, определи неговата перспектива и успешно я разви. Той е пряк или косвен учител на мнозина от Вас. Пазете този човек, той може още да бъде полезен.

Благодаря за вниманието!

Г. Близнаков

40 ГОДИНИ УНИВЕРСИТЕТ „ПРОФ. Д-Р АСЕН ЗЛАТАРОВ“ – БУРГАС

Университетът „Проф. д-р Асен Златаров“ е утвърден учебен и научноизследователски център. Създаден е през 1963 г. като Висш химико-технологичен институт, с ректор – проф. Иван Младенов.

През 1988 г. се присъединява към „Магна харта“ на европейските университети.

Седем години по-късно са създадени два нови факултета – Стопански и Хуманитарен. На 21 юли 1995 г. с решение на 37-то Народно събрание Висшият химико-технологичен институт е преобразуван в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“. В структурата на университета са включени и функционират осем основни звена: Факултет по обществени науки, Факултет по технически науки, Факултет по природни науки, Колеж по туризъм, Технически колеж, Медицински колеж, Департамент по художествено-творческа и спортна дейност и Департамент по езиково обучение.

През 1997 г. към университета са присъединени всички висши държавни училища, разкрити на територията на Бургас, Педагогически факултет, Медицински факултет, Колеж по туризъм и Технически колеж.

На 24 март 2000 г. Министерският съвет, по предложение на Академичния съвет, създаде новата университетска структура, която включва три факултета (Факултет по обществени науки, Факултет по технически науки, Факултет по природни науки), три колежа (Колеж по туризъм, Технически колеж и Медицински колеж) и два департамента (Департамент по езиково обучение и Департамент по художествено-творческа и спортна дейност).

С решение на Националната агенция за оценяване и акредитация към Министерския съвет от октомври 2001 г. на Университета е дадена институционална акредитация с най-продължителния възможен срок на валидност от пет години.

Този голям успех, постигнат в навечерието на 40-годишния юбилей на университета, е признание както за усилията, така и за възможностите на целия академичен колектив да приеме предизвикателствата на вре-

мето и адаптирането към европейските образователни стандарти.

Днес в Университета „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас се обучават 4100 български и чуждестранни студенти по 23 специалности от държавния регистър на специалностите в образователно-квалификационни степени – специалист, бакалавър, магистър и 75 докторанти. Голяма част от тези специалности са в областта на химичните технологии, екологията, инженерната химия и биотехнологиите (специалности: Органични химични технологии, Неорганични химични технологии, Екология и опазване на околната среда, Химично инженерство, Биотехнологии, Технология на материалите и материалознанието). Общият брой на преподавателите е 300, в това число 95 хабилитирани (20 професори и 75 доценти) и 50 нехабилитирани с научна степен. Техният опит за последните пет години е обобщен в 270 монографии и учебници и в 3200 научни публикации.

Независимо от трудния и продължителен икономически преход в страната, който ограничи интереса на потребителите към научните продукти, обемът на научноизследователската, художествено-творческата и научно-производствената дейност на академичния състав бележи непрекъснато нарастване за създаване на нови научни знания и научно-приложни продукти. Провежданите в университета фундаментални и приложни изследвания по традиция са ориентирани към изследване и оптимизация на технологични процеси в химичните и нефтохимичните производства, както и към създаване на нови ефективни технологии. За тези положителни тенденции допринася участието в множество национални и международни програми, научни конгреси, конференции и симпозиуми, както и договори, финансирани от фондации, частни и чужди стопански организации. Реализирана е динамична връзка между учебния процес и провежданата научноизследователска и научно-приложна дейност. Университетът поддържа сътрудничество с редица страни от Европейския съюз като Германия, Франция, Испания, Италия, Англия, Холандия и Гърция. Сътрудничество е установено и с университети от Русия и САЩ.

През последните няколко години университетът е участвал в разработването на 15 проекта от европейската програма ТЕМПУС. Разработват се проекти и по Пета рамкова спогодба с Европейския съюз. Преподаватели от университета извършват научно обслужване, като оказват консултантска и експертна дейност на редица организации и фирми като P&G, Pharmacia & Upjon, Фармацевтична компания – Сиракуза, A. Steward Ltd., EDF&Bollre, GM Corporation, Globo, Sky Bir и др. от България, САЩ, Канада, Белгия, Франция и Англия, както и на различни агенции и институти по опазване на околната среда в Италия, Белгия, САЩ, Франция, Канада, Дания, Холандия и Германия. Приети са за финансиране от Световната банка няколко проекта, целящи модернизация и повишаване на качеството на обучение в университета.

Информационното обслужване се осигурява от Научната библиотека и нейните филиали. Тя разполага с повече от 255 000 тома книги, периодични издания, па-

тенти, стандарти, както и с информация, записана на дискети, компактдискове, аудио- и видеокасети. Въведен е електронен каталог и система за библиотечна информация WINISS. Обособена е читалня с Интернет-връзка. Изградена е и се разширява университетската компютърна мрежа. Увеличават се възможностите за достъп до Интернет. На разположение е и собствена печатна база.

Качеството на обучение е основна ценност за образователния процес на всички основни звена на университета. За неговото осигуряване е разработена и приета от Академичния съвет Система за осигуряване и поддържане на качеството на обучение. Тази система създава условия, стандарти, процедури, механизми и критерии за стимулиране на всички звена в структурата на университета за адаптиране качеството на обучение към съвременното развитие на висшето образование и европейските норми и стандарти.

Целите, които днес си поставя Академичният състав на Университета „Проф. д-р Асен Златаров“, са свързани с разширяване на научноизследователската дейност и практическата реализация на научния продукт, с разкриване на нови специалности, съобразно изискванията на пазара на труда и непрекъснато подобряване на качеството на обучение. Като се запазва 40-годишната традиция във висшето образование и научните изследвания, усилията са насочени към издигането и утвърждаването на Бургаската Алма матер като модерен университет – част от бъдещето на обединена Европа.

*Д. Каменски
Редактор*

ПРОФ. ДН МАРКО КИРИЛОВ НА 80 ГОДИНИ

Проф. Марко Кирилов е роден на 11 октомври 1923 г. в с. Гинци, Софийска област. Завършва IV Софийска мъжка гимназия – първенец на випуск 1942 г. Завършва с отличие специалност „Химия“ в Софийския университет през 1949 г. Същата година постъпва в катедрата „Органична химия“ на Природо-математическия факултет в Софийския университет, където работи непрекъснато като асистент, преподавател (от 1979 г.), старши преподавател (от 1960 г.), доцент (от 1965 г.) и професор (от 1979 г.). От 1971 до 1980 г. работи като съвместител доцент и професор в катедра „Химия“ на Висшия педагогически институт в гр. Шумен и от 1994 до 2002 г. – по трудов договор като професор пак там (вече Шуменски университет).

Завършва аспирантура в Московския университет (1957–1960 г.) и успешно защитава кандидатска (докторска) дисертация. Специализира 2 месеца в същия университет през 1965 г. Професионална квалификация в областта на отровните вещества добива в Чехословакия, където е на едногодишна специализация във

Висшия химико-технологичен институт, Прага (1954–1955 г.).

Доктор на химическите науки е от 1978 г. – Софийски университет.

Ръководител на катедра „Химия“ във Висшия педагогически институт, Шумен, е през 1972–1978 г.

Бил е декан на Химическия факултет при Софийския университет – 1976–1980 г. и заместник-директор по учебната работа на Единния център по химия при БАН и Софийския университет (1976–1980 г.).

Ръководител на катедра „Гражданска отбрана“ при Софийския университет е през 1985–1988 г.

Ръководил е на лаборатория по химия на ОВ в Института по органична химия при БАН (1984–1988 г.).

Секретар и след това зам.-ръководител на НИС при Софийския университет е бил през 1970–1973 г.

Научноизследователската му дейност има главно фундаментален характер в областта на органичния синтез – намиране на нови реакции и създаване на нови методи за синтез на органофосфорни и други органични съединения. Важно място заемат изследванията в областта на физичната органична химия – механизъм и стереохимия на изучаваните реакции с използване на съвременни методи на структурния анализ – спектрални методи и рентгеноструктурен анализ. Приносите му върху изясняване на структурата на метални комплекси на органофосфорни съединения имат пионерно значение за елементоорганичната химия.

Важен дял заемат научните му изследвания с приложна насоченост, както и изцяло приложни разработки и внедрявания. Много от синтезираните органофосфорни съединения са изпитани и са показали биологична активност – хербицидна, растежрегулираща. Те са защитени с редица авторски свидетелства, както и 2 патента, един от които признат в Германия. Има две внедрени технологии с икономически ефект над 4 милиона валутни лева и една технология в отбранителната промишленост с ключово значение за производството на средства за противохимична защита.

Създател е на българската школа по органофосфорна химия. Негови ученици са десетки докторанти, асистенти, доценти и професори, работещи в Софийския и Шуменския университет, в БАН и други учебно-научни институции.

Основател и дългогодишен преподавател е по химия на отровните вещества (1951–1973 г.) с написан монографичен учебник за обучението на студенти-химици, и ползван от специалисти в МНО и Гражданска защита. В него за пръв път у нас е застъпен материал по химия на най-съвременните (по време на издаването, 1956 г.) органофосфорни и хлорорганични пестициди.

За периода 1963–2002 г. чете лекции по различни органични дисциплини на студенти по химия в Софийския и Шуменския университет, включително и по разработена от него нова разширена програма по органична химия 1999–2002 г.

Проф. М. Кирилов е автор на учебници за средното училище по химия за 9. клас – задължителна и свободноизбираема подготовка (1989–2000 г.), както и на нови учебници по нови програми по Химия и опазване на околната среда за 9. и 12. клас (2001–2003 г.).

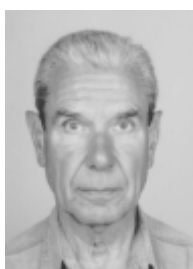
Той е основен автор и на книги в областта на екологичното образование във ВУЗ – издания на МНП, „Интердисциплинарни форми и методи на образование на околната среда в общообразователните училища и ВУЗ на НР България“, 1984 г., преведена на английски език по поръчение на ЮНЕСКО. Основен съавтор е на книгата „Система за екологично възпитание, образование и култура в НР България“, 1985 г.

Проф. М. Кирилов е пожизнен член на Съюза на учените (секция „Химия и фармация“) в България, член на Съюза на химиците в България, член на Сдружението на експертите по екотехнологии в България. Член е на борда на научните наблюдатели при Американския биографски институт.

Включен е в справочниците за изтъкнати (senior) учени „Who is Who“ – Longman, Англия, Cartemil on Database and CD-ROM, Англия, Американския биографски институт, Международния биографски център – Кембридж, Англия.

За научната си и преподавателска дейност, както и за развитието на химическото образование проф. Кирилов е награждаван с държавни и университетски отличия – Орден „Кирил и Методий“ I степен, 1973 г.; Почетна значка I степен на ГЩ на Гражданска отбрана „За особени заслуги в укрепване на гражданската отбрана в страната“, 1980 г.; Почетен знак на Софийския университет I степен, 1988 г.; Почетен знак „Синя лента“ на Софийския университет, 1998 г.; Доктор хонорис кауза на Шуменския университет, 1998 г.

Г. Петров

**СТН.С. ДИМИТЪР КЪНЕВ
ЦАНЕВ НА 75 ГОДИНИ**

Димитър Кънев Цанев е роден на 24 юли 1928 г. в гр. Бургас. Завършил е гимназия в родния си град през 1946 г. и специалността химия в Софийския държавен университет през 1951 г.

След завършването няколко години е учител по химия, после е избран и работи като хоноруван асистент в катедра „Агрохимия“ към Висшия селскостопански институт, а след това е избран за научен сътрудник в Научноизследователския институт по химическа промишленост, където работи до 1970 г. През 1964 г. е избран за старши научен сътрудник, а през 1966 г. е назначен за заместник-директор по научната част на института.

Изследователската дейност на Д. Цанев като химик има предимно научноприложен характер и е свър-

зана тясно с химическата промишленост. Това дава отражение върху много широкия обхват на тематиката, по която работи през периода на работата му в института.

От 1970 до 1975 г. работи като експерт в международната организация за малотонажни химически производства „Интерхим“ в гр. Хале – ГДР. След завръщането си в страна в края на 1975 г. работи като зам.-директор, а по-късно и като зам.-главен и зам.-генерален директор в Стопанския комбинат за битова химия „Верил“ в с. Равно поле. От 1987 г. е зам.-председател на Стопанското обединение „Верил“ и директор на Института към обединението. Дейността му е тясно профилирана в областта на синтеза, производството и приложението на повърхностно-активните вещества, спомагателните средства за леката промишленост и производството на химични влакна и продукти на битовата химия.

Д. Цанев е автор на над 60 публикации и авторски свидетелства, голяма част от които са внедрени в производството. Съавтор е на три книги в областта на органичния синтез, емулсиите и повърхностно-активните вещества. За неговия принос в развитието на химическата промишленост е удостоен със званието „Заслужил химик“ и е награждаван с държавни награди и отличия. Той е активен член на Съюза на химиците в България и е избран за почетен член на Федерацията на научно-техническите съюзи.

След пенсионирането си регистрира консултантска фирма, в която работи до 2000 г.

Седемдесет и пет годишнината на колегата Цанев е приятен повод да му пожелаем здраве и творческо дълголетие.

*Н. Найденов
Редактор*

**АКАДЕМИК ИВАН СТОЯНОВ
ГУЦОВ НА 70 ГОДИНИ**

Иван Стоянов Гуцов е роден на 31 май 1933 г. в София. Скоро след това семейството се премества във Варна, където младият Иван тръгва на училище. По това време баща му, Стоян Гуцов, ръководи стъklarското

производство в стъklarския завод в Белослав. След основаването на Химико-технологичния институт проф. Стоян Гуцов оглавява катедрата „Химия на силикатите“ и семейството му се премества в София.

Младият Иван Гуцов изпитва силно влияние от родителите си, като възприема от майка си, германка по произход, спокойното и толерантно отношение към околните, педантичното вникване в подробностите на всеки проблем, с който се занимава, а от баща си – любовта към науката и по-специално към науката за стъклото.

Иван Гуцов завършва ВХТИ през 1958 г. и веднага започва работа в Института по физикохимия към БАН под прякото ръководство на акад. Р. Каишев. Макар първите му изследвания да са в областта на електрохимията, бързо се пренасочва към изследване на кинетиката на зародишообразуване и кристализация от стъклообразуващи стопилки.

През 1972 г. му е присъдена направо научната степен „Доктор на химическите науки“, а от 1974 г. е старши научен сътрудник I степен. През 1989 г. е назначен завеждащ секция „Фазообразуване и кристален растеж“ към ИФХ БАН, а през 1997 г. става основател и първи завеждащ секция „Физикохимия на аморфните материали“ към същия институт.

През 1962 г. е специализирал 4 месеца в Берлин, през 1966 г. – 4 месеца в Ленинград, и през 1972 г. – 6 месеца в ГФР.

През 1984 г. е удостоен с наградата по химия на Съюза на учените в България. През 2001 г. му е присъдена престижната награда „Александър фон Хумболт“.

Иван Гуцов е ръководил няколко международни и национални научни договори с ЕС, НАТО, DFG и BASF.

Акад. Иван Гуцов е един от най-известните представители на българската физикохимична школа. Той има няколко блестящи фундаментални постижения както в областта на термодинамиката на стъклообразуващи системи, така и в областта на кинетиката на нестационарно зародишообразуване. По този начин той обяснява процесите на формиране на стъклата като неравновесни системи.

Под ръководството на акад. И. Гуцов са проведени и редица оригинални експерименти за изясняване на механизмите на кристален растеж и кинетиката на нестационарно зародишообразуване. Провежда и специални опити за охарактеризиране на неравновесния характер на стъклата, а именно, измерва парното налягане и разтворимостта им. Интересни са и експериментите по получаване на диамант при изотермни условия, като за източник на пресищане служи стъкловиден въглерод.

Акад. И. Гуцов е известен като отличен лектор. От особено значение за младите учени са били и лекциите му, изнесени на международните школи по кристален растеж. Повече от 20 години е чел лекции в няколко български висши учебни заведения (СУ „Св. Климент Охридски“, ВХТИ София и ВХТИ Бургас). Като гост професор е чел лекции и в университетите в Рочок и Йена (Германия), в Бостон и Ню Йорк (САЩ), както и в Сан Карлос (Бразилия).

Под ръководството на акад. И. Гуцов са проведени и редица експерименти в области, близки до главната научна област на неговите изследвания. От особено значение в това отношение са изследванията на образуването и растежа на бъбречни камъни, както и изследванията на кристализацията в космоса.

Книгата, патентите и научните трудове на Гуцов са известни и са използвани широко от научната общ-

ност, за което говори и големият брой цитати (повече от 1500).

Акад. И. Гуцов е един от най-изявените учени от българската физикохимична школа и достоен представител на академичната общност.

Честит юбилей!

И. Аврамов

ДИМИТЪР РУСЕВ МЕХАНДЖИЕВ НА 70 ГОДИНИ

Ст.н.с. I ст. дн Димитър Механджиев е изтъкнат български учен в областта на катализа и адсорбцията, участвал в създаването и допринесъл за развитието на Института по обща и неорганична химия при БАН.

Димитър Русев Механджиев е роден на 20 юли 1933 г. в София. Завършва средното си образование в Първа мъжка гимназия в София през 1950 г., а висшето си образование по химия – в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ през 1956 г. с отличен успех. След това работи в Содовия завод в гр. Девня и в Оловнодобивния завод в гр. Курило. През 1960 г. постъпва на работа като химик в Института по обща и неорганична химия при БАН, където работи и понастоящем. Тук е избран за научен сътрудник през 1964 г., за старши научен сътрудник II степен през 1972 г. и за старши научен сътрудник I степен през 1985 г. През 1968 г. му е присъдена научната степен „кандидат на химическите науки“, а през 1983 г. „Доктор на химическите науки“. Ръководител е на една от основните лаборатории в Института по обща и неорганична химия.

Първите работи на ст.н.с. I ст. дн Димитър Механджиев са посветени на изучаване на магнитните свойства на катализаторите. За тази цел той конструира първата в България апаратура за измерване на магнитната възприемчивост на материалите. Основно негово постижение тук е откриването на магнетокаталитичен ефект при антиферомагнетичите – скокообразно изменение в параметрите на каталитичната реакция окисление на въглероден оксид при фазовия преход от втори род антиферомагнетик – парамагнетик. В резултат на тези изследвания бе инициирана идеята за подбор на оксиди с определени каталитични свойства.

Следващата част от работите на ст.н.с. I ст. дн Димитър Механджиев са посветени на изучаване на връзките състав–структура–каталитична активност при оксидните катализатори на основата на 3d-преходните метали в реакциите на пълно окисление на СО и въглеводороди. Разработен е термодинамичен подход за определяне на областите на стабилност на оксидите на преходните метали в зависимост от температурата и парциалното налягане на кислорода. За първи път е показано, че знакът на втората производна на енталпията на образуване на оксидите на 3d-преходните мета-

ли може да се използва като критерий за образуването на нестехиометрични оксиди. За първи път е дадено теоретично обяснение на експериментално установената линейна зависимост между съдържанието на свръхстехиометричен кислород и специфичната повърхност на оксидите. Разработен е оригинален метод за селективно определяне на активната повърхност на оксиди, влизащи в състава на многокомпонентни катализатори. Установено е, че в хода на каталитичната реакция на повърхността на оксидния катализатор се образува каталитично активен слой, различаващ се по състав и структура от обема на оксида. Доказано е, че при образуването на смесени оксиди на 3d-преходните метали с шпинелна структура се стабилизира активната фаза на катализаторите и намалява чувствителността им към каталитични отрови. Намерено е, че редица шпинели на основата на оксиди на медта, кобалта, никела и мангана проявяват каталитична активност и селективност по отношение редуцията на азотен оксид с въглероден оксид. Провеждането на тези изследвания спомогна за налагането на нов тип катализатори на основата на неблагородни метали.

Ст.н.с. I ст. дн Димитър Механджиев е един от основателите на новото за нашата страна научноизследователско направление екокатализ. В тази област той създаде неплатинов катализатор за обезвреждане на отпадни и отработени газове от въглероден оксид, азотен оксид и органични съединения. Синтезиран е оксиден катализатор за неутрализация при стайна температура на въглероден оксид в присъствие на водни пари. Разработен е нов метод на каталитично окисление с озон за почистване на въглеводороди от течности и газове.

През последните години под ръководството на ст.н.с. I ст. дн Димитър Механджиев се провеждат изследвания по създаването на катализатори за обезвреждане на азотни оксиди в отпадни и отработени газове на базата на нанесени върху микропорести носители оксиди на преходни метали. В основата на тези изследвания залегна развитият от Димитър Механджиев теоретичен възглед, че молекулата на азотния оксид, адсорбирана върху катализатори с микропореста текстура, има повишена реактивоспособност. Особено удачно се оказва използването на активния въглен като носител, дължащо се на високата му проводимост, което, от своя страна, улеснява електронните преходи между взаимодействащите си адсорбати. Предложен е улеснен метод за количествено описание на адсорбцията върху адсорбенти с микропореста текстура. Синтезирани бяха нови активни катализатори за редукция на азотни оксиди, съдържащи оксиди на кобалта, никела и медта, нанесени върху активен въглен.

Научният актив на ст.н.с. I ст. дн Димитър Механджиев включва 250 научни статии и 23 авторски свидетелства и патенти, част от които са внедрени със значителен икономически ефект. Трудовете му са наме-

рили отражение в над 400 чужди работи. Той е съавтор на две научни книги: „Магнетохимия на твърдото тяло“ и „Катализ и опазване на околната среда“. Тези книги са признати в научните среди, като първата от тях се използва при подготовката на студенти и докторанти в областта на координационната химия. Под негово ръководство са защитени 15 кандидатски дисертации. Като ръководител на лаборатория „Химични проблеми на опазване на околната среда“ той е спомогнал за изграждането и утвърждаването на редица сътрудници като водещи учени както в областта на катализа, така и на неорганичното материалознание.

Ст.н.с. I ст. дн Димитър Механджиев е бил през периода 1992–1995 г. зам.-председател на Общото събрание на БАН. От 1993 г. е зам.-директор на ИОНХ, а от 1996 г. е член на Управителния съвет на БАН. Авторитетът на ст.н.с. I ст. дн Димитър Механджиев сред научните среди му позволява да е дългогодишен член на Химическата комисия към ВАК и на Специализирания научен съвет по неорганична и аналитична химия към ВАК. Неговото име е включено в световни биографични справочници за научни дейци и интелектуалци, издавани във Великобритания и САЩ. За научните си постижения той е бил отличен със значка „Отличник на БАН“, Златна значка „За принос в техническия прогрес“ и званието „Почетен изобретател“. През 2003 г. бе отличен с ордена „Марин Дринов“ с лента.

Честит юбилей!

Е. Жечева

ПРОФ. ДН НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ КОЛЕВ НА 70 ГОДИНИ

Проф. дн Николай Николаев Колев е роден на 2 октомври 1933 г. в София. През 1951 г. завършва гимназия в София и през 1956 г. се дипломира във ВХТИ–София (сега Химикотехнологичен и металургичен университет) по специалността „Технология на неорганичните вещества“.

До 1959 г. работи като началник-смяна и старши инженер в химическия комбинат в Димитровград. От 1959 до 1962 г. е асистент по „Процеси и апарати“ във ВХТИ София. От 1962 до 1971 г. е научен сътрудник в секцията „Масообменни процеси“ на Института по обща и неорганична химия при БАН, която по късно преграства в Централна лаборатория по теоретични основи на химичната техника (ЦЛАТОХТ), а след това и в Институт по инженерна химия при БАН. От 1971 до 1984 г. е старши научен сътрудник II ст. в ЦЛАТОХТ БАН, от 1984 до 1985 г. – ст.н.с. I ст. и от 1985 г. до сега – професор в Института по инженерна химия. През 1992 и 1993 г. е зам.-директор и и.д. директор на института и продължава да работи като ръководител на ла-

боратория „Топло- и масообменни процеси в система газ–течност“.

През 1967 г. защитава кандидатска дисертация на тема „Влияние на повърхностно-активни вещества (пенители) върху хидродинамиката и масообмена в колони с пълнеж“, а през 1981 г. – докторска дисертация на тема „Върху някои основни проблеми на инженерната химия при създаването на високоефективни абсорбционни колони с пълнеж“.

В резултат на проведените от него изследвания са създадени:

- Нови, високоефективни пълнежи за провеждане на абсорбционни, десорбционни и ректификационни процеси и директен топлообмен.

- Високоефективни разпределители и преразпределители на течната фаза по сечението на колоните с пълнеж, които позволяват да се осигури равномерно разпределение на течността по цялото сечение на апарата и дават възможност да се реши успешно големият въпрос за мащабния преход, при това без понижаване на интензивността на процесите, при увеличаване на диаметъра на колоната.

- Математичен модел на колоните с пълнеж, базиращ се на решаване на системата от нелинейни балансови диференциални уравнения на топло- и масообмена в апарата, който позволява изчисляването му при използване на едни и същи зависимости за процесите абсорбция, десорбция, ректификация и директен топлообмен.

- При използване на създадените устройства и методика за изчисляване са създадени апарати и инсталации за провеждането на 19 различни технологични процеса в областта на тежката химия, керамичната и фармацевтичната промишленост, енергетиката и опазването на околната среда, използвани за почистването на отпадни води от летливи органични разтворители, почистването на технологически и отпадни газове и повишаване на енергийната ефективност на котли и сушилни инсталации и концентриране на природни аромати. Общият брой на внедрените апаратите, защитени с патенти, е над 900. По-голямата част от тях работят в чужбина. От създадените инсталации особено ефективни от икономическа гледна точка и от гледна точка на опазването на околната среда са системите с контактни економайзери първо и второ поколение, които позволяват да се оползотвори топлина от димните газове, напускащи парните котли, изгарящи природен газ в количество до 13% от топлината, произвеждана в самия котел. При второто поколение системи с контактни економайзери утилизираната топлина се използва за нагриване на топлофикационна вода, като едновременно с това внедряването им води до 3.8 пъти намаляване на емисиите на азотни оксиди в димните газове.

Проф. Н. Колев 6 години е титуляр на курса „Топ-

ло- и масообменни процеси“ на специалността „Химична кибернетика“ при Химическия факултет на Софийския университет, чел е лекции на част от курса „Очистване на газове“ за специалността „Промислена екология“ на Бургаския технологичен университет „Проф. д-р Асен Златаров“, избрани лекции в областта на колоните с пълнеж в рамките на курса „Основни процеси и апарати в химическата промишленост“ пред студенти от МЕИ Варна и Бургаския технологически университет „Проф. д-р Асен Златаров“ и многократно е канен гост за изнасяне на семинарни доклади и лекции в Германия и САЩ. Бил е лектор на редица квалификационни курсове във ВУЗ.

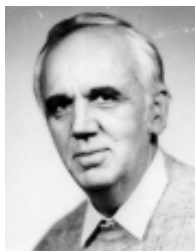
Проф. Н. Колев е ръководител на трима защитили докторанти и двама докторанти, които завършили изследванията си и в момента пишат дисертациите си. Ръководил е 16 защитили дипломанти. Освен многобройните международни проекти, които ръководи, и факта, че е рецензент на много чуждестранни списания, за международния му авторитет говори и обстоятелството, че една от най-големите фирми в света за производство на пълнежи, фирмата Raschig със седалище в Германия, му възлага изследване на произвеждани от нея пълнежи и пълнежи на конкурентни фирми. Данните от тези изследвания са необходими, за да вземе решение най-големият производител на нефтопреработващи заводи в света, фирмата UOP, дали да смени досега използваните от нея пълнежи с пълнежи на Raschig.

Проф. Н. Колев е дългогодишен активен член на Съюза на химиците в България, член на Софийското градско ръководство и на Управителния съвет на Съюза. От 1993 до 1999 г. е председател, а след това зам.-председател на Съюза и член на редакционната колегия на съюзното списание „Химия и индустрия“. Член е на Съюза на учените в България, на работната група по сепарационни процеси към Европейската федерация по инженерна химия и на Хумболтовия клуб. Бил е зам.-председател на международната организация В.Е.Н.А, занимаваща се с проблемите на опазване на околната среда.

Награждаван е с многобройни значки за приноси в техническия прогрес, отличник на БАН и на Министерството на химията, знак „Инженер на годината“, Златен Народен орден на труда, сребърен орден „Кирил и Методий“, знак за Почетен изобретател, грамота за вписване в златната книга на Патентно ведомство на Република България, златна значка „Проф. д-р Асен Златаров“ и др.

Седемдесетгодишнината на проф. дн Николай Колев е приятен повод да му пожелаем преди всичко здраве и още по-големи успехи в неговата ползотворна научна и приложна дейност.

*Н. Найденов
Редактор*

ПРОФ. ДН ДИМИТЪР ГЕОРГИЕВ КЛИСУРСКИ НА 70 ГОДИНИ

Димитър Георгиев Клисурски е роден на 16 декември 1933 г. в с. Гложене, Тетевенско. Първоначално учи в гимназията „Г. Бенковски“ в Тетевен. След награждаване за отличен успех група посредствени съученици съчиняват срещу него политически обвинения и той е изключен от всички гимназии в страната. Завършва с отличие Шеста мъжка гимназия в София (1951 г.) и Висшия химико-технологичен институт (1957 г.). Три години работи като началник-отдел „Технически контрол“ с аналитична лаборатория и ръководител на изследователска лаборатория в Химическия комбинат в Димитровград. През 1959 г. и избран за научен сътрудник към Института по физикохимия на БАН. От 1960 г. до сега работи в Института по обща и неорганична химия на БАН. През 1968 г. му е присъдена научната степен „Кандидат на химическите науки“, а през 1981 г. – „Доктор на химическите науки“. През 1970 г. е избран за старши научен сътрудник II степен, а от януари 1983 г. е професор.

През един 16-годишен период е чел лекционни курсове в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, а през 1970–1971 и през 1973 г. – в Лейкхедския университет в Канада. В продължение на 20 години (1972–1992 г.) е зам.-директор на Института по обща и неорганична химия на БАН. Понастоящем е ръководител на една от основните лаборатории в този институт.

Научните интереси на проф. Д. Клисурски са главно в областта на синтеза и свойствата на нови материали в областта на хетерогенния катализ. Още през 1960 г. развива теоретичния възглед за определящата роля на енергията на връзката на повърхностния кислород в оксидни катализатори за тяхната активност при пълно каталитично окисление. По-късно този възглед се утвърждава като една от най-важните закономерности в окислителния хетерогенен катализ и основен принцип на научния подбор на нови катализатори.

Проф. Д. Клисурски полага основите на системни и задълбочени изследвания у нас в областта на избирателното каталитично окисление, което намира широко приложение в модерната химическа промишленост.

Установени са нови корелации в областта на избирателното каталитично окисление и дехидрогенирането или дехидратирането на алкохоли и други органични съединения. Показано е, че скоростта и посоката на техните каталитични превръщания също зависят от енергията на връзката на повърхностния кислород в катализаторите. Установена е корелация между избирателността на катализаторите по отношение на каталитичното окисление и по отношение на дехидрогенирането и дехидратирането на алкохоли. С това се хвърля мост между две обширни области на съвре-

менния хетерогенен катализ. Успоредно с това проф. Клисурски е разработил и внедрил редица оригинални нови методи за изследване и синтез на катализатори и оксидни материали (пряк термодесорбционен метод за определяне на свръхстехиометричен кислород, метод за регулиране на дисперзитета на материалите чрез реакционната среда, кинетичен метод за разделно определяне на специфичната повърхност на активната фаза в нанесени катализатори и др.).

В своите изследвания проф. Д. Клисурски прилага широк набор от модерни експериментални методи за изследване на катализатори (кислороден изотопен обмен, Мьосбауерова спектроскопия и инфрачервена спектроскопия, ядрен магнитен резонанс, рентгенова фотоелектронна спектроскопия, ЕПР и др.).

Проф. Д. Клисурски е автор и съавтор на значителен брой публикации и в областта на екологичния катализ (пълно каталитично изгаряне и избирателна каталитична редукция на азотни оксиди и др.).

Научната продукция на проф. Д. Клисурски включва повече от 260 оригинални научни публикации, отпечатани предимно в престижни международни и чуждестранни научни списания; 37 чуждестранни и български патенти и авторски свидетелства, част от тях внедрени със значителен икономически ефект; повече от 80 научнопопулярни и публицистични статии и статии, посветени на българската химическа наука; 4 широко цитирани научни обзори и книга с монографичен характер.

Трудовете на проф. Димитър Клисурски са намерили широк и благоприятен отзвук в научната литература. Цитирани са (често обстойно) в повече от 1500 научни публикации, справочници и някои учебни помагала от автори от 41 страни.

Значителен е и приносът на проф. Д. Клисурски в подготовката на млади научни кадри. Бил е ръководител на 21 докторанти.

Проф. Д. Клисурски е дългогодишен председател на Българското механо-химично дружество. Член е на редакционните колегии на международните научни списания „Materials Chemistry and Physics“, „International Journal of Mechanochemistry“ и на списание „Bulgarian Chemistry and Industry“. Членувал е в редица научни съвети и е бил дългогодишен научен секретар на Специализирания научен съвет по неорганична и аналитична химия към ВАК. Член е на Съвета на Международната асоциация на каталитичните дружества и на ръководството на Международната механохимична асоциация (ИМА).

Проф. Д. Клисурски е удостоен със следните важни отличия и награди: почетен професор на Лейкхедския университет в Канада, орден „Кирил и Методий“, почетен изобретател (двукратно), персонално поканен член на Американското химическо дружество, знак „За отличие“ на БАН, медал на Института по обща и неорганична химия на Руската академия на нау-

ките „Н. С. Курнаков“, златна значка „Проф. Ас. Златаров“ на Федерацията на научно-техническите съюзи, отличник на Министерството на химическата промишленост, благодарствена грамота за дългогодишна преподавателска дейност в СУ „Св. Кл. Охридски“, член на научните съвети на Американския биографичен институт и на Международния биографичен институт в Кеймбридж.

70-годишнината на проф. дн Димитър Георгиев Клисурски е приятен повод да го поздравим като дългогодишен сътрудник на съюзното списание „Химия и индустрия“ и да му пожелаем здраве и творческо дълголетие.

*Н. Найденов
Редактор*

70-ГОДИШЕН ЮБИЛЕЙ НА АКАДЕМИК ПАНАЙОТ РАНКОВ БОНЧЕВ

Панайот Ранков Бончев е роден на 31 декември 1933 г. в Бургас, където получава средното си образование в Бургаската мъжка гимназия.

Завършва химия в Софийския университет с пълно отличие, след което постъпва на работа в Химическия комбинат в Димитровград.

През октомври 1956 г. постъпва първо като хоноруван, а наскоро след това – и като редовен асистент, в катедрата по аналитична химия на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, където работи 46 години до март 2002 г. През 1969 г. е избран за доцент, през 1979 г. – за професор, а през 1991–1999 г. е ръководител на същата катедра. През 1965 г. става кандидат на науките (доктор) по пътя на самостоятелна подготовка без ръководител, а от 1975 г. е доктор на химическите науки. От 1995 до 2003 г. е член-кореспондент, а от 2003 г. – и действителен член (академик) на БАН. Действителен член на Българската академия по медицина. От 1 април 2002 г. е професор в ИОНХ БАН.

От 1970 г. до момента чете основния курс по аналитична химия в Химическия факултет на Софийския университет и въведените от него четири нови курса в областта на неорганичните и координационните съединения, всички из областта на неговите научни интереси. Автор е на учебника „Увод в аналитичната химия“, претърпял три издания у нас и едно в бившия СССР на руски език. Участвал е в превеждането и е редактирал превода на известния американски учебник „Инструментален анализ“ на Г. Крисчън и Д. О’Рейли.

В периода 1972–1987 г. е бил по съвместителство и преподавател в Шуменския университет, като в течение на 8 години (1979–1987 г.) е бил ръководител на неговата катедра „Химия“ и 2 години – зам.-декан на

Природоматематическия факултет. Въвел е и е чел там два лекционни курса. След това за 13 години (1988–2001 г.) е бил преподавател и в Югозападния университет в Благоевград, където е въвел и чел три лекционни курса.

Работи в областта на аналитичната, координационната и биокоординационната химия. Публикувал е 178 научни статии (36 в наши и 142 в международни и чужди списания), 3 монографични труда, от които „Комплексообразуване и каталитична активност“ е преведен и на руски, като е съавтор и в четири други специализирани книги. Притежава 11 авторски свидетелства и патенти. Трудовете му са цитирани над 1480 пъти в световната научна литература в множество престижни учебници, монографии, обзори и публикации. Те са влезли в над 15 от най-известните световни учебници по аналитична химия, като тези на Шарло (Франция), на Лайтинен и Харис, на Сендел и Ониши, на Снел, на Крисчън и О’Рейли (САЩ), на Уилсън и Уилсън (Великобритания), на Золотов, на Бусев, на Крейнголд и Божеволнов, на Василев (Русия), в колективния учебник „Аналитикум“ (Германия) и др.

Още в началото на кариерата си Бончев създава научна школа в ново за страната ни направление – каталитичен анализ, която се смята за една от водещите в света. По тази тематика са защитени 6 докторски дисертации и две – за доктор на науките, както и 2 професури. Особено широко отражение тези изследвания имат в монографиите, посветени на каталитичните методи на анализ, като тези на Яцимирский (Москва), на М. Перес-Бендито и Валкарсел (Испания), на Крейнголд (Русия), на Д. Перес-Бендито и Силва (Англия) и др. В една от най-значимите в тази тематика монографии – тази на Х. Мюлер, М. Ото и Г. Вернер, издадена във Франкфурт и Лайпциг и преведена на 3 езика, се разглеждат 24 труда на Бончев на повече от 20 страници, като се излагат и оценяват позитивно основните идеи, развити от него в тази област.

По-късно той създава и утвърдената българска школа в областта на координационната и биокоординационната химия, където са се оформили голям брой български хабилитирани специалисти. Защитени са 9 докторски дисертации и една за доктор на науките. Работите му в това направление са цитирани в най-известните учебници по неорганична и координационна химия като напр. на Котън и Уилкинсън, претърпял вече 6 издания в САЩ, на Петерсън (Принстън, САЩ), на М. Тоби (Англия), по фотохимия от Хорват и Стивенсън (VCH, САЩ), на Крюков, Кучмий и Дилунг (Київ, 1982, 1989 и 1990 г.), в седемтомния енциклопедичен труд „Comprehensive Coordination Chemistry“, съставен от нобелиста Дж. Уилкинсън, в престижната „Енциклопедия на неорганичната химия“ (ред. Брюс-Кинг, изд. Wiley), справочниците „Структура и химични връзки“ (изд. Шпрингер, Германия), „Токсичност на неор-

ганичните съединения“ (Декер, САЩ), по каталитични свойства на комплексите от Ройтер (Русия) и др.

Работите на Бончев са послужили като изходна база за изследвания на голям брой учени от Германия, Англия, Япония, бившия СССР, САЩ, Полша, Гърция, Индия, Франция и др. Приемал е специализанти както от страната, така и от чужбина – от Англия (2), Германия (5), от бившия СССР (3), Полша (1), Гърция (1).

Канен е 34 пъти за изнасяне на лекционни курсове, лекции и доклади в 21 чуждестранни университета. Участвал е с пленарни, секционни и други доклади на 97 международни научни конгреси, конференции и симпозиуми, на 7 национални с международно участие и на 14 български научни форуми.

От 1970 до 1996 г. е член на Съвета на международните конференции по координационна химия (ICCC) – най-големият световен форум в тази област. От 1978 до 1992 г. е в редколегията на авторитетното международно списание по аналитична химия „Таланта“, а от 1992 г. – и на гръцкото химическо списание „Химика Хроника“. От много години е рецензент на престижните международни списания „Инергеника Химика Акта“, „Полиедрон“, „Микрохимика Акта“, „Координейшън Кемистри“, „Аркайвс оф медиал рисърч“ и др. От 1990 г. до 2001 г. е един от директорите на Американско-Европейския алианс „Университети за демокрация“, включващ над 110 университета от САЩ и Европа.

Бил е зам.-ректор на СУ (два мандата), зам.-декан на ХФ, ръководител на НИС към СУ, член на ФС на ХФ (1969–2003 г.) и член на АС на СУ (1989–1999 г.), на СНС по неорганична и аналитична химия към ВАК от създаването му до сега и негов председател (1992–1995 г. и от 2001 г. до сега), член на СНС по фармация и два мандата председател на Научната комисия по химически науки към ВАК. Неговата организационна и обществена дейност включва и участие в голям брой наши и международни научни комисии и комитети.

От създаването на Националния фонд „Научни изследвания“ е бил член на неговата Комисия по химия (1990–1995 г.), а през 1993–1995 г. – и неин зам.-председател. В периода 1990–1991 г. е член на Управителния съвет на Фонда. Член е на Националната комисия за ЮНЕСКО и на Националния комитет за ИЮПАК. Председател на Комисията по екологично образование към МНП в течение на 9 г. През 1999–2001 г. е главен координатор на Европейски ТЕМПУС – ФАР проект IV JER 14047/1999.

През цялата си кариера е ратувал активно за укрепване на връзките и сътрудничеството между БАН и СУ. От 1969 г. до сега е непрекъснато член на Научния съвет на ИОНХ БАН. От 2000 г. е зам.-главен редактор на тритомната Енциклопедия, издавана от БАН. Като зам.-ректор на СУ по негова инициатива се сключва Договора за сътрудничество между БАН и СУ. През 1997 г. е председател на Комисията за наградите на

БАН по химия, а след това – още два пъти член на същата комисия. Понастоящем е член на редколегията на списанието „Bulgarian Chemical Communications“.

От 1968 г. работи активно със средношколци с интереси към химията. Създава и ръководи две ученически учебно-изследователски лаборатории във Враца и в Бургас, развивали много богата и разнообразна дейност в периода 1978–1991 г. От 1983 до 1990 г. е бил декан на Университетската ученическа асоциация по химия при СУ.

Името на акад. Панайот Бончев фигурира в над 15 най-известни биографични справочници за научни дейци и интелектуалци в света, издавани в САЩ, Великобритания, Германия и др. През 1981 г. е избран за Оствалдов професор в Лайпцигския университет. На Х Международна конференция по координационна химия в Смоленице е отличен с Почетен медал за значителни оригинални постижения в тази област на науката, а през 1985 г. – със съвместната награда на БАН–СУ по химия „Проф. д-р Асен Златаров“. Носител е на ордена „Св. Св. Кирил и Методий“ I ст., на медала „Св. Климент Охридски“ I ст., на званието „Почетен професор“ на ЮЗУ Благоевград, на почетния „Медал за отличие“ на Шуменския университет, на почетния знак „Св. Климент Охридски“ със синя лента на Софийския университет, на званието „Почетен гражданин“ на Бургас. Носител е на медалите за наука „А. Чугаев“ на МГУ и „Л. В. Писаржевский“ на Украинската АН.

Посочен е за най-добър преподавател в Химическия факултет на Софийския университет при анонимна анкета през 2001 г. с 80% от гласовете на студентите.

Акад. П. Р. Бончев има и активна научно-пропагандаторска дейност, изразена в публикуване на 2 научно-популярни книги, над 40 статии, множество лекции и беседи по БНР, БНТ и из страната.

Българската научна колегия поздравява най-сърдечно академик Панайот Р. Бончев с неговия забележителен юбилей и му пожелава много здраве, щастие и нови творчески успехи!

Д. Цалев

Съюзът на химиците в България честити навършени кръгли годишнини на следните свои членове:

Марко Кирилов Георгиев	(11.10.1923)
Димитър Кънев Цанев	(24.07.1928)
Димитър Русев Механджиев	(20.07.1933)
Ева Илиева Соколова	(9.09.1933)
Иван Коцев Дамянов	(15.09.1933)
Николай Николаев Колев	(2.10.1933)
Лиляна Димова Недялкова	(2.10.1933)
Веселин Владимиров Бостанов	(1.11.1933)
Димитър Георгиев Клисурски	(16.12.1933)
Курти Стоянов Куртев	(15.07.1938)
Райчо Георгиев Райчев	(15.08.1938)

Евгения Любенова Бояджиева	(24.08.1938)
Стоян Колев Стоянов	(31.10.1938)
Стефко Борисов Илиев	(2.12.1938)
Лада Петрова Андонова	(15.07.1943)
Илиана Владимирова Берлинова	(2.08.1943)
Веселин Иванов Илиев	(16.09.1943)
Василка Шидерова Павлова	(19.11.1943)
Горо Хрусулев Георгиев	(20.11.1943)
Нино Иванов Нинов	(18.12.1943)

Новини

НАЦИОНАЛНА НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ ПО НЕФТОПРЕРАБОТВАНЕ, НЕФТОХИМИЯ, СМАЗОЧНИ МАТЕРИАЛИ – 2003

От 17 до 19 ноември 2003 г. в Дома на техниката в София се проведе Националната научно-техническа конференция с международно участие по нефтопреработване, нефтохимия, смазочни материали – 2003. Тя бе организирана от Дружеството на нефтохимиците към Съюза на химиците в България със съдействието на фирми, преработващи нефт, и производители и разпространители на горива и смазочни материали и е продължение на традиционните срещи на специалистите по проблемите на нефтопреработването и нефтохимията.

В конференцията участваха специалисти от университетите в София, Бургас и Шумен, от „Лукойл-Нефтохим“ АД и института към него – Бургас, „Нова Плама“ – Плевен, Предприятието за проучване и добив на нефт и газ в Плевен, от институти на БАН и др.

Изнесени бяха 21 устни доклада и 11 съобщения, представени на постери, в следните основни тематични направления:

- Тенденции в процесите и технологиите в нефтопреработването, нефтохимията и катализа през XXI в.;
- Нови материали и приложението им за: горива, смазочни и енергийни масла;
- Контрол на качеството на горивата, нефтохимичните продукти и смазочните материали;
- Защита на околната среда и екологични проблеми в нефтопреработването, нефтохимията и смазочните материали.

В отделни доклади беше направен преглед на 70-годишната история на нефтопреработването в България, 50 години добив на нефт в България, настоящето и бъдещето на „Лукойл-Нефтохим“, 50 години учебна и научноизследователска дейност по горива в катедрата „Технология на органичния синтез и горивата“ в ХТМУ в София и развитие и перспективи на ИНСА ОЙЛ. Особено внимание беше отделено на разработването на съвременни национални концепции за про-

изводството и развитието на смазочните масла и трибологията в България.

По време на конференцията бяха проведени следните дискусии:

1. „Ролята на нефтопреработващата и нефтохимическата индустрия за осигуряване устойчиво развитие на икономиката на България“, ръководена от проф. дн Сл. Иванов, на която беше отделено особено внимание за използване и обновление на изградената материално-техническа база и развитие на производството на базови минерални масла в страната;

2. „Хармонизация на екологичните и качествени изисквания в областта на горивата, нефтохимичните продукти и смазочните материали с тези на Европейския съюз“, ръководена от В. Катинчаров от ДАМНТ – Гл. дирекция „Контрол на качеството на течните горива“, на която беше подчертана необходимостта от повишаване квалификацията на потребителите на горива и особено на смазочни материали чрез организиране на семинари и издаване на справочни и информационни материали.

В процеса на дискусиите беше отделено специално внимание на качеството на нефтопродуктите и специално на моторните горива, което има решаващо значение за опазване на околната среда.

По време на конференцията бяха проведени делови срещи с представители на фирмите „ФАМА“ Крушевац от Сърбия и „ХИМЕКС“ – Италия, които представиха възможностите на своите фирми. Обменени бяха мнения по предложения, направени от Дружеството на нефтохимиците до държавни органи и институции във връзка с развитието на нефтопреработването и нефтохимията в България.

Участниците в конференцията бяха единодушни в необходимостта от по-пълноценно и ефективно използване на научно-техническия потенциал в страна и дългогодишния опит на специалистите, в което трябва да бъдат убедени и ръководителите на фирмите след приватизацията.

*Н. Найденов
Редактор*

ПЕТА МЕЖДУНАРОДНА РАБОТНА СРЕЩА ПО НАНОНАУКА И НАНОТЕХНОЛОГИЯ

Петата международна работна среща по нанонаука и нанотехнология се проведе на два етапа: в София от 17 до 18 ноември 2003 г. и след това в Истанбул, Турция, между 19 и 22 ноември 2003 г., като Второ заседание на партньорите от COSENT (COoperation of Southeast European Countries in the Field of Nano Technology). Пленарното заседание на срещата се състоя в Големия салон на БАН на 19 ноември 2003 г. Участниците бяха приветствани от проф. дн Йовка Драгиева – председател на Националния координационен съвет по нанонаука и нанотехнология (НКСНТ), и от проф. дн

Здравко Стойнов – председател на Общото събрание на учените от БАН и директор на института домакин (ЦПЛЕХИТ БАН) на НКСНТ. Пленарни доклади в областта на нанонауката и нанотехнологиите изнесоха акад. Евг. Будевски, проф. Шуман (Хол.) и проф. Вл. Падалко (Укр.).

Работата на работната среща в София протече в 6 секции: 1. Атомен и молекулен дизайн. Комплекси, нанотръбички и моделиране; 2. Кластери, наночастички и композити; 3. Ултратънки филми и многопластови наносистеми; 4. Субмикронни нехомогенности и фази в масивни материали. Нанокompозити; 5. Нанометрология и приложения; 6. Биомедицински приложения. Бяха изнесени над 30 устни доклада и показани над 80 постерни научни съобщения по тези научни направления.

Второто заседание на партньорите от COSENT се проведе на 19–21 ноември 2003 г. в Истанбулския технически университет. Пленарни доклади изнесоха професорите Окан Адемир (Турция), М. Ийлдъз (Турция), Ив. Недков (България), Й. Драгиева (България), П. Писис (Гърция) и М. Захареску (Румъния). След подробно обсъждане бе приет Правилник на Югоизточния европейски консорциум по нанонаука и технологии. За Президент на Консорциума с двегодишен мандат еднородно бе избран академик Евгени Будевски (България).

Г. Високов

ОСМА НАЦИОНАЛНА КОНФЕРЕНЦИЯ ПО КАТАЛИЗ

На 28 ноември 2003 г. в Институт по катализ при БАН се проведе Осмата национална конференция по катализ, организирана от Клуба на българските катализи. В работата на конференцията взеха участие около 80 души от цялата страна. Изнесени бяха 5 пленарни доклада, засягащи различни актуални проблеми на катализа. Докладите бяха представени от проф. дн Славчо Раковски, Институт по катализ при БАН, на тема „Кинетика и механизъм на реакциите на озон с органични съединения“, доц. д-р Георги Вайсилов, ХФ на СУ „Климент Охридски“ – „Приложение на моделни теоретични изследвания за изясняване структурата и свойствата на метални комплекси и клъстери в зеолити“, н.с. д-р Мария Колева, Институт по катализ при БАН – „Макроскопични флуктуации в отворени каталитични системи: 1/f шум и устойчива еволюция“, ст.н.с. д-р Радостин Николов, Институт по обща и неорганична химия при БАН – „Приложение на метода на физичната адсорбция за изследване на нанопорьозни неорганични носители на катализатори“, и д-р Дичо Стратиев, „Лукойл-Нефтохим“, Бургас на тема „Производство на екологично чисти горива в „Лукойл-Нефтохим Бургас“.

Във втората част на конференцията бе проведена постерна сесия, в която 52 учени от цялата страна, ра-

ботещи в областта на катализа, представиха 26 постера. Дискусиите, които протекоха по време на пленарните и постерните доклади, предизвикаха изключителен интерес сред участниците в конференцията. Материалите от Осмата национална конференция по катализ са отпечатани в сборник.

К. Арищирова

НАУЧНА СЕСИЯ ПО КАТАЛИЗ ЗА СТУДЕНТИ, ДОКТОРАНТИ И МЛАДИ УЧЕНИ

На 27 ноември 2003 г. Клубът на българските катализи организира Научна сесия по катализ за студенти, докторанти и млади учени. Сесията се проведе в Институт по катализ при БАН. В нея участваха 30 млади учени от Института по катализ, БАН, Института по органична химия с център по фитохимия, БАН, Химическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ и Химикотехнологичния и металургичен университет. Бяха изнесени 10 устни доклада, свързани с актуални проблеми на катализа, които предизвикаха голям интерес сред присъстващите в залата учени. Материалите от Научната сесия по катализ са издадени в сборник.

К. Арищирова

НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКИ СЕМИНАР „КАЧЕСТВОТО НА ЗЕМЕДЕЛСКАТА ПРОДУКЦИЯ И АСОРТИМЕНТА НА МИНЕРАЛНИТЕ ТОРОВЕ“

На 27 ноември 2003 г. в Дома на техниката в София Сдружение „Торове и торене“ проведе научно-технически семинар на тема „Качеството на земеделската продукция и асортимента на минералните торове“. Участваха специалисти от фирми, производители на минерални торове, Института по почвознание „Н. Пушкиров“, Химикотехнологичния и металургичен университет, София и др. Доклади изнесоха А. Самалиева от Института по почвознание „Н. Пушкиров“ и А. Йорданова от Националната служба за растителна защита към Министерството на земеделието и горите.

Отбеляза се, че потреблението на минерални торове в България е намалено над 5 пъти в сравнение с 80-те години, което е дало сериозно отражение върху добивите на земеделска продукция. Сегашното ограничено потребление е предимно на азотни торове. Използването на фосфорни и калиеви торове е незначително, поради което е нарушен балансът на хранителните елементи в почвата и качеството на добивите. Обсъдиха се и възможностите на биологичното земеделие за производство на екологично чиста земеделска продукция, очакваните икономически резултати от това производство и използването на органо-минералните торове.

Изтъкна се необходимостта от квалифицирано използване на торовете под ръководството на компетентни специалисти в тази област, съобразено с почвено-

климатичните особености и вида на отглежданите култури.

По време на семинара се проведе Общото годишно събрание на Сдружение „Торове и торене“, на което се отчете неговата дейност. Прие се решение на 28 и 29 октомври 2004 г. да се проведе национална конференция по проблемите за използване на фосфор-съдържащите торове.

*Н. Найденов
Редактор*

КОНКУРС ЗА НАГРАДАТА „ШИМАДЗУ“ НА СЪЮЗА НА ХИМИЦИТЕ В БЪЛГАРИЯ ЗА НАЙ-ДОБРА ДИПЛОМНА РАБОТА ПО ХИМИЯ ПРЕЗ 2003 Г.

Съюзът на химиците в България и тази година организира национален конкурс за наградата „Шимадзу“ за най-добра дипломна работа по химия през 2003 г. В конкурса участваха следните дипломирали се млади химици:

1. Васил Пешков Пелов, ХТМУ, София, Факултет по химични технологии, катедра „Неорганични и електрохимични производства“ с дипломна работа на тема: „Хидродинамични изследвания на никелов катализатор за метаниране“;

2. Галя Костова Ганчева и Георги Константинов Янков, ХТМУ, София, Факултет по металургия и металознание, катедра „Металургия на желязото и металолеење“ – „Полупромишлено електроалумотермично получаване на феросиликопразеодим–неодим“;

3. Мария Панайотова Нейкова, ХТМУ, София, Факултет по металургия и металознание, специализация „Полимерно материалознание“ – „Закономерности при избелване на широколистна сулфатна целулоза с пероцетна киселина“;

4. Нина Лъчезарова Ванкова, Химически факултет, СУ „Св. Климент Охридски“, лабораторията „Инженерна химична физика“ – „Изследване структурата на смесени мицели от анионни и нейоногенни повърхностно-активни вещества със светлоразсейване и ЯМР спектроскопия“;

5. Петко Стоев Петков, Химически факултет, СУ „Св. Климент Охридски“, магистратура „Изчислителна химия“ – „Насочване на електронните и химични свойства на никелови кълъстери чрез включване на примесни атоми – теоретично изследване“.

Комисията, определена от Управителния съвет на Съюза на химиците в България, разгледа материалите и установи, че представените предложения отговарят на изискванията на конкурса и наградата „Шимадзу“ на Съюза на химиците в България „За най-добра дипломна работа по химия“. Комисията реши наградата в размер общо на 1000 евро да бъде разпределена на:

I награда от 500 евро – на Петко Стоев Петков;

II награда от 250 евро – на Галя Костова Ганчева и Георги Константинов Янков;

II награда от 250 евро – на Васил Пешков Пелов.

Наградите бяха обявени на тържествено разширено заседание на Управителния съвет на Съюза на химиците в България, състояло се на 22 декември 2003 г. в Дома на техниката в София. Всички участници в конкурса получиха почетни грамоти и бяха приети за редовни членове на Съюза.

*Н. Найденов
Редактор*

СРЕЩА НА ИНЖЕНЕР-ХИМИЦИ ОТ ВИПУСК 1953 Г.

През учебната 1945/1946 г. се постави началото на химико-технологичното образование в България. В състава на машинния факултет към Държавната политехника е открит отдел по индустриална химия, който през 1951 г. се отделя като самостоятелен факултет. През есента на 1953 г. след основно преустройство на Държавната политехника се обособява като отделен Химико-технологичен и металургичен институт. Първият випуск инженер-химици, получили дипломите от този институт, са студентите, започнали следването си през учебната 1948/1949 учебна година в Държавната политехника в София. Към тях през следващата година са се присъединили студентите от закритите специалности по индустриална химия във Варна и Русе и завърналите се от Чехословакия студенти.

Випускът от 1953 г. на брой от 150 души, от които 50 жени, на 17.10.2003 г. отбеляза 50 години от своето дипломиране. Оказа се, че от тях досега 50 са починали, от които 7 жени и 43 мъже.

След дипломирането си младите инженер-химици постъпиха на работа в Химическия комбинат в Димитровград, Содовия завод в Девня, Пеницилиновия завод в Разград, Целулозния завод в Кричим, Металургичния завод в Перник, в лабораториите и цеховете на заводите от машиностроенето, текстилната, стъкларската, хранителната и други отрасли на промишлеността, строителството и селското стопанство. Натрупаха опит и знания, станаха ръководители на лаборатории, цехове и производства, директори на заводи и институти. Внедриха нови производства и технологии и като преподаватели в техникуми и висши учебни заведения подготвиха достойна смяна, която да продължи тяхното дело. Значителен е броят на професорите, доцентите и научните сътрудници, рационализаторите и изобретателите от випуска, които имат реален принос за икономическото и научно-техническо развитие на страната.

Редакцията на съюзното списание „Химия и индустрия“ оценява високо квалифицирания труд и приноса на колегите от випуска инженер-химици от 1953 г. за развитието на химическата промишленост, наука и образование в България и им пожелава здраве и творческо дълголетие.

*Н. Найденов
Редактор*

ВИСША АТЕСТАЦИОННА КОМИСИЯ

През периода 01.05.2003 – 30.11.2003 г. Научната комисия по химическите науки при ВАК присъди следните научни звания и научни степени:

А. Научни звания:

І. Професор

1. Георги Стефанов Георгиев, Химия на високомолекулните съединения (01.05.06) – СУ „Св. Кл. Охридски“.

ІІ. Доцент

1. Жанета Маринова Българанова, Химични технологии (02.10.00) – ХТМУ, София;

2. Николай Иванов Гаджев, Технология на финия органичен и биохимичен синтез (02.10.05) – СУ „Св. Кл. Охридски“.

ІІІ. Ст.н.с. І ст.

1. Вася Стефанова Банкова, Биоорганична химия, химия на природните и физиологично активни вещества (01.05.10) – ИОХ, БАН;

2. Петър Стефанов Николов, Органична химия (01.05.03) – ИОХ, БАН.

ІV. Ст.н.с. ІІ ст.

1. Валентин Димитров Алексиев, Химична кинетика и катализ (01.05.16) – ИК, БАН;

2. Галя Иванова Иванова, Органична химия (01.05.03) – ИОХ, БАН;

3. Люба Илиева Генчева, Химична кинетика и катализ (01.05.16) – ИК, БАН;

4. Николай Георгиев Василев, Органична химия (01.05.03) – ИОХ, БАН;

5. Николай Стоянов Божков, Електрохимия (вкл. химични източници на ток) (01.05.14) – ИФХ, БАН;

6. Павлинка Александрова Долашка-Ангелова, Биоорганична химия, химия на природните и физиологично активни вещества (01.05.10) – ИОХ, БАН;

7. Радостин Николов Николов, Неорганична химия (01.05.02) – ИОНХ, БАН;

8. Рени Стоилова Йорданова, Неорганична химия (01.05.02) – ИОНХ, БАН;

9. Стефка Стоянова Тепавичарова-Йончева, Неорганична химия (01.05.02) – ИОНХ, БАН.

Б. Научни степени:

І. Доктор на науките

1. Асен Иванов Анастасов, тема: „Математично моделиране и експериментално изследване на хетерогенни химични процеси“;

2. Богдан Михайлов Ангелов, тема: „Изследване на решетъчни и спектроскопски свойства на лантаноидни оксидни системи“;

3. Донка Генчева Стоилова, тема: „Инфрачервени спектроскопски изследвания на матрично-изолирани молекули и йони в неорганични соли. Двойно-матрична спектроскопия“;

4. Иван Колев Петков, тема: „Физикохимични отнасяния на β -дикарбонилни съединения и производни на бензотиазола“;

5. Иванка Николова Костова, тема: „Фенолни съединения в български растения от род *Fraxinus* и род *Amorpha*“;

6. Михаил Енчев Недялков, тема: „Структура и динамични свойства на черни пенни филми“;

7. Румяна Георгиева Костадинова-Джингова, тема: „Развитие и приложение на INAA, ICP и EDXRF за анализ на растения и почви за целите на биомониторинга“;

8. Серафим Димитров Влаев, тема: „Хидродинамика и масообмен в реактори с механично разбъркване и аерация“.

ІІ. Образователна и научна степен „Доктор“

1. Албена Володиева Предоева, тема: „Каталитични и базични свойства на зеолити, модифицирани с оксиди на алкалоземни метали“;

2. Анифе Исмаилова Ахмедова, тема: „Синтез, структура и свойства на метални комплекси на 2-заместени 1,3-индантони“;

3. Анна Костадинова Симеонова, тема: „Сорбция на тежки метали върху модифицирани полимерни сорбенти“;

4. Бистра Николова Соколова, тема: „Оползотворяване на желязосъдържащи отпадъци от металургичното производство с прилагане на външно магнитно поле“;

5. Бойка Кунчева Златева-Рангелова, тема: „Определяне на елементния състав на археологически кости с помощта на ICP-AES и ISP-MS с цел реконструиране на палеодиетата“;

6. Боян Илиев Йорданов, тема: „Получаване на карбиди на преходни метали в електротермичен въртящ се слой“;

7. Веселин Димитров Тончев, тема: „Групиране на стъпала върху вициални кристални повърхности – теория и компютърно моделиране“;

8. Виктория Искова Михайлова, тема: „Структурно-реологични и биофармацевтични изследвания на хидрогелни матрични таблетки с молсидомин“;

9. Габриела Димитрова Иванова, тема: „Съучастие на пептидил-тРНК в катализа от рибозомата“;

10. Данчо Любенов Даналев, тема: „Синтез на фрагментни аналози на антистазин и гилантекс с антикоагулантна активност“;

11. Деница Янчева Янчева, тема: „Синтез, спектрални и структурни изследвания на нови електрооптични и фоторефрактивни материали“;

12. Диана Тодорова Рабаджиева, тема: „Кристалizacionни процеси в системи от молски тип и някои приложения“;

13. Добринка Иванова Станева, тема: „Изследване на водоразтворими селенатни системи“;

14. Елена Здравкова Иванова, тема: „Едновременен координиране на две, три и четири малки молекули

към един катионен център при адсорбция: теоретичен модел и ИЧ спектроскопски изследвания“;

15. Лилия Иванова Пиндева, тема: „Активиране на стъклотекстолити за печатни платки с координационни съединения на паладия“;

16. Мария Атанасова Петрова, тема: „Изследване на синергизма при екстракция на лантаноиди със смеси от хелатен екстрагент и четвъртична амониева сол“;

17. Мария Стефанова Атанасова, тема: „Получаване, спектрална характеристика и взаимодействие с водороден пероксид на метални комплекси на 1,10-фенантролин“;

18. Мая Христова Гунчева, тема: „N-ацилирани ариламида като моделни субстрати за амидохидролази“;

19. Надежда Владимирова Табакова-Асенова, тема: „Поликатионни и солубилизиращи полимери и тиопиридини като инхибитори на корозия на стомана и изравняващи агенти при електроотлагане на медни покрития“;

20. Николай Александров Грозев, тема: „Механични, електрични и химични свойства на слоеве от линейни полиестерни и омрежени лигрироподобни полимери на граничната повърхност вода-въздух“;

21. Пенка Василева Цанова, тема: „Синтез на силициев тетрахлорид и фино ректификационно пречистване на силициев тетрахлорид и някои органични разтворители“;

22. Пенчо Ангелов Стойчев, тема: „Ультрафилтрационно пречистване на води, замърсени с реактивни багрила“;

23. Петя Петрова Иванова, тема: „Атомноадсорбционно определяне съдържанието на тежки метали в морска вода с оглед осигуряване на мониторинга в българския участък на Черно море“;

24. Поля Михайлова Петрова, тема: „Синтез на бифункционални реактивни багрила, производни на 1,3,5-триазина“;

25. Серафим Величков Величков, тема: „Спектроаналитични възможности на атомния емисионен спектрален анализ с възбуждане в индуктивно свързана плазма при определяне на редкоземни елементи в итриев оксид и редкоземни матрици“;

26. Станислава Атанасова Павлова-Рангелова, тема: „Задържане на органичните вещества, съдържащи се в природни води, чрез йонообменни и мембранни методи“;

27. Стоянка Николова Атанасова, тема: „Синтез на азотни производни на 2-арил и 2-хетероарил-1,3-индантони“;

28. Христо Димитров Чанев, тема: „Модифициране в плазма силикагели като адсорбенти за газовадсорбционна хроматография“.

Редколегиата честити на тези колеги научните звания и научните степени и им желае бъдещи успехи в тяхното трудово поприще.

Г. Високов

НОВИ АДМИНИСТРАТИВНИ НАЗНАЧЕНИЯ

Доц. д-р Кирил Станулов е новият ректор на Химикотехнологичния и металургичен университет в София.

Председателят на Българската академия на науките назначи следните учени за директори на химически институти в БАН:

ст.н.с. I ст. дн Христо Нанев в Института по физикохимия,

ст.н.с. I ст. дн Венко Бешков в Института по инженерна химия,

ст.н.с. I ст. дн Кольо Троев в Института по полимери,

ст.н.с. I ст. дн Здравко Стойнов в Централната лаборатория по електрохимични източници на ток.

Ч. Бонев
Редактор

Предстоящо

НАЦИОНАЛЕН КОНКУРС ЗА НАГРАДАТА „ПРОФ. ИВАН ШОПОВ“ НА СЪЮЗА НА ХИМИЦИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Съюзът на химиците в България започва организирането на ежегоден национален конкурс за наградата „Проф. Иван Шопов“: „За изявен млад учен в областта на полимерите“.

Наградата ще се дава на млад български учен, на възраст до 35 г., за изследвания в областта на полимерната наука, извършени изцяло или в преобладаващата си част в България. Наградата е индивидуална и ще се присъжда само на един участник в конкурса. Състои се от грамота и парична сума от 500 лева (ако е необходимо, в бъдеще размерът може да бъде актуализиран).

Участието в конкурса за наградата става чрез представяне на излезли от печат през изтеклата година (или приети за печат с документ) на една или повече научни публикации във всички области на полимерната наука – получаване, изучаване, преработване и приложение на полимерите и полимерните материали. Публикациите трябва да са в научни списания или като пълен текст в сборник от научна среща (конгрес, симпозиум и пр.). Могат да се представят и други документи за кандидата – участия в конгреси, симпозиуми и др., през периода, за който се присъжда наградата. Ако в представените за конкурса публикации има съавтори на възраст до 35 г. те трябва писмено да дадат съгласието си за участието в конкурса на колежата-кандидат за наградата.

Оценката на представените за наградата научни публикации и определянето на носителя ѝ се извършва от Научния съвет на Института по полимери на Българската академия на науките. За оценяването се прилагат общоприетите критерии за оценка на научните изследвания – оригиналност на идеята, качество и задълбоченост на осъществяването ѝ, обем на из-

следванията, вид и ниво на списанието, в което са публикувани. Специално внимание ще се обръща на степента на участие на младия учен, кандидат за наградата, в изработването на представените научни трудове, както и на вида на евентуалното му участие в научни срещи и тяхното равнище.

Срокът за представяне на всички документи е последният работен ден на месец януари всяка година.

Наградата ще се връчва заедно със съответна грамота на 1 март.

Срокът за участие в конкурса за наградата за 2003 г. е 30 януари 2004 г. Документите трябва да се представят заедно с автобиография (Curriculum Vitae) в два екземпляра в Съюза на химиците в България, ул. „Г. Раковски“ № 108, 1000 София. За информация: инж. Н. Найденов, тел. (02) 9875812, ел. поща: nayden@bgnet.bg.

ЧЕТВЪРТА КОНФЕРЕНЦИЯ НА ХИМИЧЕСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ ОТ СТРАНИТЕ ОТ ЮГОИЗТОЧНА ЕВРОПА

От 18 до 21 юли 2004 г. в Белград ще се проведе Четвъртата конференция на химическите организации от страните от Югоизточна Европа на тема: „Химическата наука в периода на промени: проблеми, предизвикателства и решения“.

В научната програма на конференцията са включени всичките основни направления на химията и химическата технология.

Организатори на конференцията са химическите организации от Албания, България, Гърция, Кипър, Македония, Румъния, Сърбия и Черна гора. Ще бъдат представени доклади от видни учени от САЩ, Великобритания, Франция, Италия, Индия и др.

Официален език на конференцията е английски. Превод не се предвижда.

Желаещите да участват в конференцията могат да се представят с пленарни доклади (50 мин.), секционни доклади (25 мин.) и постери с размери 100×100 см.

Таксата за правоучастие и разходите за хотел и други условия за участие ще бъдат уточнени допълнително.

За информация: Съюз на химиците в България, София 1000, ул. „Г. С. Раковски“ № 108, тел. (02) 9875812, ел. поща: nayden@bgnet.bg.

НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ „ПРОБЛЕМИ НА НЕФТА И ГАЗА“

На 6, 7 и 8 септември 2004 г. в Международния дом на учените „Ф. Ж. Кюри“, курорта „Св. Константин и Елена“ във Варна ще се проведе научно-техническа конференция с международно участие на тема „Проблеми на нефта и газа“. Тя се организира от Съюза по минно дело, геология и металургия и Съюза на химиците в България със съдействието на Федерацията на научно-техническите съюзи, Минно-геоложкия университет „Св. Ив. Рилски“, Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Химикотехнологичния и металургичен универ-

ситет в София, Университет „Проф. д-р Ас. Златаров“ в Бургас и Техническият университет в София.

В програмата на конференцията ще бъдат включени доклади и съобщения в следните тематични направления:

- Генезис на въгледородите и физикохимични процеси в земните недра;

- Методи за търсене и проучване на нефтени и газови находища. Оценка на ресурсите и запасите;

- Нетрадиционни източници на въгледородни ресурси;

- Добив, транспорт и съхранение на нефта и газа, промишлена и битова газификация;

- Преработване и използване на нефта и газа;

- Опазване на земните недра и околната среда;

- Нефтът и газът и устойчивото развитие.

Таксата за участие в конференцията е:

- За участници от България – 100 лв., за пенсионери – 50 лв. Заплатилите такса ще получат сборник с материалите от конференцията.

Таксата се внася в ТБ „БУЛБАНК“ АД, клон „Аксаков“, София 1000, код. 62176307, сметка 1022561959, НТС-МДГМ, София 1000, ул. „Г. С. Раковски“ № 108, за конференцията „Проблеми на нефта и газа“.

Крайни срокове за:

- регистриране – 30.04.2004 г.

- превеждане на таксата – 30.05.2004 г.

- представяне на резюметата – 30.06.2004 г.

Представяне на резюметата и внасяне на таксата е 30 юни 2004 г., 17 часа.

Адрес за кореспонденция: София 1000, ул. „Г. С. Раковски“ № 108.

За контакти: НТС по минно дело, геология и металургия – проф. дн Димчо Йосифов, тел. (02) 9875727 и д-р Красимира Арсова – тел. (02) 9861379; ел. поща: mdgm@speedbg.net.

Съюз на химиците в България – инж. Н. Найденов, тел. (02) 9875812, ел. поща: nayden@bgnet.bg.

ПЕТА НАЦИОНАЛНА КОНФЕРЕНЦИЯ ПО ХИМИЯ

От 29 септември до 1 октомври 2004 г. в Централно управление на БАН и Дом на техниката, София, ще се проведе Петата национална конференция по химия. Тя се организира от Съюза на химиците в България със съдействието на:

- Българската академия на науките

- Химическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“

- Химикотехнологичния и металургичен университет в София

- Университета „Проф. д-р Ас. Златаров“ в Бургас

- Химическите факултети на: Пловдивския, Шуменския и Благоевградския университет

- Университета по хранителни технологии в Пловдив

- Съюза на учените в България

В програмата на конференцията ще бъдат включени доклади и съобщения в следните направления: Физикохимия и електрохимия, Органична химия, Неорганична химия, Аналитична химия, Катализ, Инженерна химия, Химия и околна среда, Полимери (пластмаси, каучуци, химични влакна, целулоза), Неорганични технологии, Силикатни материали, Нефтепреработване, нефтохимия и органичен синтез, Хранителна химия и биотехнологии, Лекарствени продукти и парфюмерийно-козметични средства, Образование по химия.

Резюметата на докладите и съобщенията ще бъдат отпечатани в сборник, а пълният им текст може да бъде публикуван в съюзното списание „Химия и индустрия“, като се спазят изискванията на списанието.

Таксата за участие в конференцията е:

– за участници, представили в срок резюметата, включени в сборника – 60 лв.

– таксата, платена след 30.06.2004 г., е 70 лв.

Внася се в ТБ „БИОХИМ“ АД, клон Централен, ул. „Ив. Вазов“ № 1, 1000 София, код 66096608, сметка 1018407500, Съюз на химиците в България.

Приемането на резюметата и внасянето на таксата се извършва в Съюза на химиците в България. Заплатилите таксата ще получат сборник с материалите от конференцията и талони за кафе и коктейл. За всеки доклад и съобщение се внася най-малко една такса. Студенти, докторанти и пенсионери се допускат за участие в конференцията, без да получават материали и талони.

Краен срок за представяне на резюметата и внасяне на таксата е 17 часа на 30 юни 2004 г.

Председател на организационния комитет: проф. дн Лъчезар Петров, Институт по катализ, БАН, ул. „Акад. Г. Бончев“, бл.11, 1113 София, тел: (02) 8702181, факс: (02) 9712967, ел. поща: petrov@ic.bas.bg.

Организационен секретар и адрес за кореспонденция: инж. Н. Найденов, Съюз на химиците в България, ул. „Г. Раковски“ № 108, 1000 София, тел. (02) 9875812, факс: (02) 9879360, ел. поща: nayden@bgnet.bg.

СЕДМИ ЕВРОПЕЙСКИ КОНГРЕС ПО КАТАЛИЗ EUROPACAT-VII

Седмият европейски конгрес по катализ EuroCat-VII ще се проведе под патронажа на президента на Република България г-н Георги Първанов в София между 28 август и 1 септември 2005 г. под името: „Катализът за по-богато и екологично чисто общество“. Събитието се организира от Клуба на българските катализици и Гръцкото каталитично дружество. Съорганизатор на конгреса е Институтът по катализ при БАН.

За контакти: Проф. дн Л. Петров, Председател на организационния комитет, Институт по катализ, БАН, 1113 София. Тел.: (02) 9793555, (02) 8702181; факс: (02) 9712967; ел. поща: petrov@ic.bas.bg.

Нови книги

ЕДИН ПОЛЕЗЕН УЧЕБНИК

Г. Високов, М. Стойчева, „Химия, неорганична и аналитична“, Изд. къща „Св. Иван Рилски“, София, 2002 г., 416 стр.

Учебникът на проф. Г. Високов и доц. М. Стойчева е предназначен за студентите в някои от специалностите на Минногеоложкия университет „Св. Иван Рилски“, София и е съобразен с учебните програми на този университет. Както би могло да се очаква, най-напред са разгледани някои основни въпроси на общата химия (Развитие на съвременните представи за строежа на атома; Периодичен закон и периодична система; Свойства на атомите; Строеж на молекулите; Агрегатни състояния на веществото; Основни типове неорганични съединения; Основни закони в химията). Изложението на този по-труден учебен материал е добре систематизирано, прегледно, ясно и лаконично. Без съмнение това твърде много улеснява неговото усвояване от студентите от нехимически специалности. Може би седмият раздел на тази първа част на учебника (Основни закони в химията) е трябвало да намери място по-напред.

Втората част на учебника е озаглавена „Химия на някои химични елементи и техни основни съединения“. При подбора на материала, включен в лекционния курс и в самия учебник, авторите са подхождали изборително. Отделено е място преди всичко на онези химични елементи и техните основни съединения, които се срещат в рудите и минералите в България (елементи от I, II, IV, V и VI А група и I, II и VIII Б група на Периодичната система). Отделна глава е посветена на преходните f-елементи (лантаноиди и актиноиди). Специален интерес представлява последната глава на раздела „Неорганична химия“. Тя е озаглавена „Неорганична химия и екология“. Обсъдени са в обобщен вид въпросите на опазването на атмосферата, водите и литосферата. Отделено е място и на въпросите на комплексно използване на суровините, на възможностите за прилагане на малкоотпадни и безотпадни технологии в неорганичната химическа промишленост.

Вторият, значително по-малък по обем раздел на книгата (стр. 290–405), е посветен на аналитичната химия (теория и практика). В сбита форма са изложени теоретичните основи и същността на редица методи за анализ (титриметрични методи, киселинно-основни равновесия, протонометрия, редоксиметрия, комплексометрия, седиметрия, инструментални методи за анализ, методи за разделяне).

Към раздела на книгата, посветен на общата и неорганичната химия, е посочена значителна по обем допълнителна литература (38 заглавия).

Посочената допълнителна литература в областта на аналитичната химия включва също широк набор от учебни помагала (21).

Моето впечатление е, че авторите са се справили успешно с една нелека задача – да запознаят студентите от

Минногеоложкия университет в пределно сбита и ясна форма с онези теоретични представи и практически знания в областта на неорганичната и аналитичната химия, които ще им бъдат най-полезни в бъдещата им практика. Без съмнение предлаганото учебно помагало е добре обмислено, сполучливо оформено и много полезно.

Д. Клисурски

In memoriam

ПРОФ. Д-Р НИКОЛА ХРИСТОВ КОЛАРОВ

Проф. Никола Коларов почина на 5.11.2003 г. Той е роден на 4 май 1912 г. в София. Завършва Пловдивската мъжка гимназия през 1930 г. През 1934 г. завършва специалността „Химия“ в Софийския университет. Същата година започва докторантура, а от 1936 г. е назначен за редовен асистент в катедра „Неорганична химия“ при проф. Димитър Баларев. Под негово ръководство през 1942 г. защитава докторска дисертация по въпроси, свързани с теорията на срастъчно-конгломератния строеж на реалния кристал.

През 1945 г. е назначен като временен преподавател, а през 1946 г. е избран с конкурс за редовен професор по неорганична и аналитична химия в отдела по индустриална химия в Държавната политехника в София. До 1977 г. е ръководител на катедра „Неорганична химия“ във Висшия химико-технологичен институт. Чете лекции и на студенти в Софийския университет, Машинния факултет, Медицинската академия и ВХТИ в Бургас.

През 1945 г. е назначен като временен преподавател, а през 1946 г. е избран с конкурс за редовен професор по неорганична и аналитична химия в отдела по индустриална химия в Държавната политехника в София. До 1977 г. е ръководител на катедра „Неорганична химия“ във Висшия химико-технологичен институт. Чете лекции и на студенти в Софийския университет, Машинния факултет, Медицинската академия и ВХТИ в Бургас.

Научната дейност на проф. Н. Коларов обхваща главно проблемите на чистотата на веществата, които поставиха началото на по-задълбочени изследвания в тази насока. С голям интерес се посрещат изследванията му върху методите за пречистване на соли, като пълзяща кристализация, обезводняване на кристалохидрати, хомогенно утаяване, и в областта на кинетиката и катализа. Публикува над 150 научни труда и 5 учебни помагала. Изнася доклади на международни конгреси в Москва, Париж, Мюнхен, Стокхолм, Лайпциг и др. и популяризира постиженията на българската химическа наука.

С таланта си на ръководител като зам.-декан и зам.-ректор на ВХТИ има реален принос за укрепване и утвърждаване на химико-технологичното образование у нас. Признание за неговата дейност и принос в науката са високите отличия – ордените „Кирил и Методий“ I и II степен и присъденото му през 1972 г. звание „Заслужил деятел на науката“.

Повече от 40 години проф. Н. Коларов като учен и педагог възпитава учениците си в любов към химията и раздава своя опит и знания на редица поколения български химици и инженер-химици.

Поклон пред светлата му памет!

*Н. Найденов
Редактор*

СТ.Н.С. ГЕОРГИ ПЕТРОВ АБРАШЕВ

На 25 юли 2003 г. почина колега-та ст.н.с. Георги Петров Абрашев. Той е роден на 14 юли 1921 г. в Сливен. Завършил е гимназия в София и през 1944 г. – специалността „Химия“ във Физико-математическия факултет

на Софийския университет.

От 1947 г. работи в ДХК „Верил“ в с. Равно поле, Софийско, като ръководител на отдел, началник цех и технически ръководител. От 1956 г. е на научна работа в НИИТИГ (по-късно Научноизследователски институт по нефтопреработване и технология на минералните масла).

През 1954 г. е хабилитиран за старши научен сътрудник в областта на технологията на минералните масла. Той е един от инициаторите за изграждане на мощности за производство на минерални масла в България.

Участник е в създаването на технологиите за производство на трансформаторни, турбинни, хидравлични хладилни и други масла в НПЗ „Л. Таджер“ – Русе, които намират широко приложение в страната и е спрян вносът им. Разработва технологиите, заложи при производство от Долнодъбнишки и вносен нефт, на моторни, машинни, компресорни, трансформаторни и други масла в Плевенския нефтопреработвателен завод, организира усвояването в поделенията на Министерството на енергетиката на редица съвременни методи за изпитване на енергетични масла, на организационна структура и на набор на инструкции за контрол, използване и профилактика на маслата, използвани в енергийната система, съгласува със съответните съветски организации използването в АЕЦ на български турбинни масла и др.

От 1975 г. до пенсионирането си работи в Дирекцията за научни изследвания към „Енергопроект“ като специалист в областта на използване на минералните масла в енергетиката.

Автор е на книги и справочници, свързани с маслата и горивата. Има над 50 научни публикации. Той е инициатор и организатор на традиционно провежданите научно-технически конференции по производството и използването на минералните масла и смазочните материали.

За неговия принос в развитието на производството на минерални масла в България е награждаван с „Народен орден на труда“ – сребърен и „Червено знаме на труда“.

Г. Абрашев е активен деятел в организацията на българските химици още от 40-те години. От 1999 до 2002 г. е председател на сборното дружество на химиците в София.

*Н. Найденов
Редактор*